

Поглед в Един Японски Учебник по Гражданско Обучение

Съдържание и основни извлечения

Това е поглед в един японски учебник по Гражданско обучение за прогимназиалния курс, основан на учебно помагало насочено към преподавателите на този предмет. Учебникът се състои от следните 5 части, всяка от които включва серия от уроци по съответните теми:

- Част I. Съвременното общество и ние
- Част II. Уважение към личността и конституцията на Япония
- Част III. Съвременна демокрация и общество
- Част IV. Нашият живот и икономика
- Част V. Глобалното общество и ние

ОСНОВНИ НАБЛЮДЕНИЯ: Учебникът е един добър пример за реализиране и формиране на обществените и граждански компетентности на учениците. Учебното съдържание въпреки на пръв поглед представящо различни теми от тези, които са залегнали в българската образователна парадигма, всъщност е много близко като идея и подход спрямо европейските образователни политики в областта на гражданското образование. В този смисъл японският опит в своята цялост е приложим и в български условия. Практическият характер на учебника и множеството теми подтикващи учениците постоянно „да мислят“ и анализират е една от силните характеристики на учебника. Друго достойнство се състои в това, че в текста на отделните теми всеки формулиран проблем е представен с неговото решение. Философията на този учебник напълно отразява изискванията на новото общество, в частност японското, изградено около организацията, стимулирано от информацията, основаващо се на изричното приемане на демократичните ценности и на правата на човека.

Част I. Съвременното общество и ние

Моята визия за бъдещето и съвременното общество. В този урок, учениците разбират, че те определят своето бъдеще и бъдещето на обществото, в което живеят. Учебни предмети като гражданското образование, географията и историята помагат на този процес.

Към устойчиво общество. От „План за устойчиво развитие до 2030 година,“ учениците научават, че международната общност е поставила цели за устойчиво развитие, към които трябва да се стремим в глобален мащаб. Като член на глобалната общност, ние осъзнаваме, че носим отговорност за постигането на тези цели.

Характеристики на съвременното общество и ние. Тук, учениците се запознават с възгледите и начините на мислене на предишното поколение по основните проблеми на съвременното общество, като глобализацията, намаляващата раждаемост и застаряването на населението, и информационните технологии. Учениците се насърчават да характеризират проблемите на съвременното общество със свои думи и да сравнят своите възгледи с възгледите на предишното поколение.

Нашият живот и култура. Този урок обръща внимание на разнообразието на японската култура в различните региони на страната. Поставя се проблема за унаследяването и запазването на традиционната японска култура.

За реализиране на мултикултурно съжителство. В този урок, учениците се насърчават да проявяват интерес към начина на живот на чужденците, хората с увреждания, и възрастните хора, живеещи в общността. Запознават се с усилията полагани от правителството и кварталните асоциации за постигане на хармонично „мултикултурно съжителство“. Основното послание тук е, че уважаването към многообразието на хората, които живеят в обществото, ще доведе до просперитета на това общество, в което и вие ще бъдете уважавани.

Обществото и законът, разглеждани от гледна точка на семейството. Тук, учениците научават, че семейството се променя с хода на историята. Те се насърчават към уважение на различните семейни двойки и към това да преосмислят различни гледни точки.

Изграждане на социален консенсус от гледна точка на ефикасност и справедливост. На учениците се обръща внимание, че повечето правила в обществото са мотивирани от гледната точка на „ефективност“ и „справедливост“. Анализират се множество ситуации, в които тези гледни точки са в конфликт.

Допълнително пояснение към Част I. Новият курс на обучение разглежда „конфликтите“ от гледна точка на „ефективност и справедливост“ и поставя акцент върху важноста за формиране на „консенсус“. Стремжът към „консенсус“ не трябва да се превръща в ситуация, в която мнението на малцинството се отрязва безкрайно. Учебникът, също така насърчава въображението на учениците чрез казуси – например, хипотетична бизнес конфронтация, с хипотетично гласуване за и против. Учениците се насърчават да участват в дискусии за създаване на правила, които могат да бъдат съгласувани от „хора с различни мнения“.

Част II: Уважение към личността и конституцията на Япония

История на човешките права. В този урок, учениците се насърчават да мислят над природата и еволюцията на човешките права.

Конституционализъм и цел на японската конституция. Тук се разяснява, че Конституцията контролира управляващите и защитава човешките права. Конституцията е върховен закон, и правото на преглед на конституционността е поверено на съдилищата.

Идея и основни принципи на преамбюла. Тук се задълбочава разбирането на основните принципи на Конституцията и процесът за изменения и допълнения на членовете на Конституцията.

Народен суверенитет и статут на императора. Учениците се запознават със статута на императора в Конституцията на Японската империя.

Идеята за пацифизма. Конституцията на Япония защитава пацифизма и правото на живот в мир, докато Член 9 от Конституцията прави войната и поддържането на военен потенциал незаконни. Учениците се подтикват да разсъждават защо конституцията на Япония възприема пълен пацифизъм.

Мирът в Япония и Цел на Договора за сигурност между САЩ и Япония. Тук се дискутира защо военните бази на САЩ са в Япония и как Договорът за сигурност между Япония и САЩ засяга мира в Япония.

Разбиране „основните човешки права“ като принципа на зачитане на „индивидите“. Целта на урока е да обърне внимание на това, че основните права на човека са резултат от човешките усилия за постигане на свобода, че те са вечни права, които не могат да бъдат нарушавани и че са необходими непрестанни усилия за тяхното защитаване.

Премахване на дискриминацията и създаване на равенство в обществото. Този урок обяснява колко е важно да се покаже разбиране и съчувствие от мнозинството към гласовете на малцинствата. Дискутира се възстановяване на правата на коренното население в Япония (айну).

Либерални права и модерно общество. Тук се обсъждат основните либерални права в обществото, като свобода на словото, свобода на печата, свобода на религията, правото на справедлив процес и равенството пред закона,

Гарантирано ли е правото на образование? Учениците се подтикват да разсъждават, защо правото да получиш образование е включено в човешките права. Това право включва не само задължителното образование, но и правото за получаване на висше образование. Урокът също запознава учениците с речта на омразата (хейт спийч) като проблем.

Стремеж за гарантиране на правата на човека. Този урок учи, че са необходими „постоянни усилия“ за защита на човешките права съгласно Конституцията. Също така, че има различни методи на политическо участие, които могат да променят обществото, не само правото на гласуване.

Конвенция за правата на детето. Децата често не осъзнават правата си в отношенията си с възрастните и сред другите деца. Изхождайки от реалните искания на учениците, тук се разглеждат техните права и правата на другите, позовавайки се на „Конвенцията за правата на детето“.

Информационно общество и цели за правата на човека. Този урок подтиква учениците да мислят над това какъв вид човешки права трябва да се ценят в едно силно информационно ориентирано интернет общество.

Част III. Съвременна демокрация и общество

Демокрация и политика. Учениците трябва да разберат какво е демокрация, защо се приема парламентарната демокрация и да я сравнят с диктатурата и деспотизма. Разяснява се, че целта на политиката е да осъществи желанията на хората и да създаде едно по-добро общество.

Функции на политическите партии и общественото мнение. Урокът обяснява, че политическите партии са доброволни организации представляващи различни политически идеологии и свързващи хората и парламента чрез избори. Обяснява се важноста на това хората да мислят за политика ежедневно и да участват в политическите избори.

Медии и общественото мнение. Този урок дискутира ролята на средствата за масово осведомяване при формирането на общественото мнение. Учениците придобиват медийна грамотност, чрез четене, дискусии, и сравняване на статии от вестници.

Нека да изпратим моя представител в парламента – фиктивни избори в прогимназията. Вие знаете как протичат изборите. Знаете и че е важно да гласувате. Но как да решите за кого да гласувате? Има различни политически партии и потокът от информация е огромен. Симулацията на избори помага на учениците да се ориентират в тези проблеми.

Японският парламент. Учениците разсъждават над това какви специфични закони са им нужни и как тези закони улесняват живота им. Следят се реални дискусии от японския парламент и тяхното отразяване в политическите новини.

Работата на кабинета. Учениците се запознават с работата и ролята на кабинета, с акцент върху работата на министър-председателя.

Право на съдебен процес и цел на съда. Чрез анализ на познати реални случаи учениците осъзнават, че имат право на съдебен процес и че законите и съдилищата играят важна роля в защитата на човешките права.

Видове съдебни процеси и човешки права. Четейки статии от вестниците, учениците придобиват по-задълбочено разбиране за механизма на съдебните процеси и значението на гарантираното от Конституцията „право на съдебен процес“.

Реформа на съдебната система. През 2009 година, Япония въвежда Saiban-in – обикновени граждани в съдебния процес (непрофесионалните съдии). Реформата се разглежда аналитично и чрез симулации на реални ситуации.

Проверки и противовеси на трите власти. Учениците разглеждат отношенията между трите власти в Япония и анализрат от многостранна гледна точка дали разделянето на трите власти изпълнява напълно своята функция.

Нашият живот и местното управление. Учениците се запознават с работата на местните власти и разпределението на ролята между националните и местните власти чрез симулирани посещения на държавни служби. Също така, научават механизма на местното управление (система на двойно представителство), като го сравняват с националната администрация. Илюстрира се важноста на референдумите за местно управление, ориентирано към гражданите.

Механизъм и проблеми на местното финансиране. Учениците научават за текущото състояние на общината, в която живеят и обсъждат начини за подобряването му.

Участие в местната автономия. Япония е обект на множество природни бедствия. Тук учениците научават за местните проблеми, свързани с честите природни бедствия в цялата страна, като същевременно подобряват уменията си за само- и взаимно-помощ.

Част IV. Нашият живот и икономика

Нашият живот и икономика. Учениците научават значението на думата „икономика“ от произхода на думата до разбиране на понятието икономика; придобиват представа за икономическата история на света.

Нашият потребителски живот. Учениците се замислят върху това от какъв вид стоки и услуги се нуждаят ежедневно и работят върху създаването на собствен бюджет на домакинството за задоволяването на тези потребности. Учениците се упражняват в търсене на работа, търсене на жилище и изграждане на потребителско поведение (може да е свързано с 3ти и 5ти урок).

Права на потребителите. Учениците придобиват знания за системата за защита на потребителите. Разбират, че три години след като навършат 18 години, те ще бъдат в позиция, в която могат сами да сключват договори и имат съзнанието, че стават независими потребители.

Дистрибуцията, която поддържа потребителския живот. Учениците разбират общата структура на дистрибуцията на продукти, или как продуктите се доставят от производителите до потребителите. Предоставят се примери от практиката.

Как работи пазарната икономика. Обясняват се колебанията в цените на стоките и услугите и тяхната връзка с търсенето и предлагането.

Капиталистическа икономика и предприятия. Въвежда се икономическата структура на капитализма, като се използват познати примери за предприятия. Изучава се структурата на компаниите и фабриките. Накарайте учениците да осъзнаят противоречието на капиталистическата икономика, като ги карате да разсъждават над това дали печалбите на компанията принадлежат на президента, който управлява компанията, или на работниците, които произвеждат продуктите.

Структура на акционерно дружество. Днешното общество не може да съществува без компаниите. Учениците се запознават със структурата на едно акционерно дружество и рисковете, свързани с него.

Корпоративна социална отговорност (КСО). Тук се дефинира понятието корпоративна социална отговорност. Учениците размишляват над това какви компании ще допринесат за обществото в бъдеще.

Допълнително обучение: Компания и предприемачество. Учениците се подтикват да мислят над това как ще изглежда светът в близко бъдеще чрез развитието на технологиите. Придобиват знания за естеството на компаниите и разбират как да набират средства при стартиране на бизнес.

Какво представляват парите? Учениците се запознават с ролята и историята на парите и как се е развило обръщението на парите. Подтикват се да разберат, че настоящата епоха е в преходен период на промяна на парите и да помислят за бъдещето на парите.

Нашият начин на живот и финансови институции. Учениците научават за ролята на банките, която те „знаят, но не разбират“, въз основа на своя житейски опит. Те се замислят за работата и ролята на (Централната) Банката на Япония, която е малко далечна за тях и разбират, че тя има голямо влияние върху японската икономика.

Икономика и парична политика. Учениците научават какво означава да чуе в новините, че икономиката е в лошо или добро състояние, както и въздействието на икономическите колебания върху обществото. Обяснява се ролята на Японската централна банка и какво влияние има тя върху мерките за икономически стимули.

Значение на труда и правата на работниците. Учениците разбират защо хората работят, като дават конкретни примери. Научават за правата на работниците и ролята на профсъюзите съгласно Конституцията и Закона за нормите на труда.

Създаване на удобно работно място.

Учениците разбират, че положението на работниците се различава значително в зависимост от вида на заетостта. Разбират, че проблемът със смъртта от преумора стои зад призива за „реформа на стила на работа“ и че няма решение.

Чуждестранни работници. Учениците разбират, че тръбва да съжителстват с чуждестранни работници в очакване на бъдещ недостиг на работна ръка.

Допълнително обучение. Преговори между работниците и служителите какво трябва да направите в такава ситуация? Учениците мислят над това как се разрешават проблемите между труда и управлението въз основа на действителни примери.

Система за социална сигурност. От гледна точка на медицинските разходи, учениците анализират системата за медицинско осигуряване и евентуално за социално осигуряване.

Намаляване на раждаемостта и застаряване на населението и финансите. Учениците се запознават с проблема и мислят над това какъв вид „институционален дизайн отдолу нагоре“ може да разреши този проблем.

Предотвратяване на замърсяването и опазване на околната среда. Учениците научават за въздействието на замърсяването на околната среда върху живота ни и как да се справяме с него.

Глобализация на японската икономика. Анализира се структурата на обменния курс и как се отразява на икономиката.

Богатство и икономика. Учениците мислят над това какво е "богатство", докато научават за "детската бедност". Сравнявайки Япония и Обединеното кралство, учениците ще придобият перспектива, която преразглежда „богатството“. Въпреки факта, че неравенството се разширява, хората може да не го осъзнават. Учениците се подтикват да разсъждават над това.

Част V. Глобалното общество и ние

Държавата в международната общност. Разглеждат се обхватът на националния суверенитет и неговото определение, въз основа на примера за изграждане на морска стена на остров Окиноторишима.

Международно сътрудничество и териториални въпроси. Учениците разбират защо и как съществуват „спореве“ за границите и мислят над разрешаването на „териториалните въпроси“ между Япония и съседните страни.

Структура и роля на ООН. Защо е създадена Организацията на обединените нации? Учениците научават и обмислят каква роля играе Организацията на обединените нации в света за световния мир и повишеното благосъстояние на хората.

Регионализъм и Източна Азия. Светът е движение (регионализъм или регионална интеграция), в което множество страни с определени общи черти и интереси укрепват своите икономически, социални и военни отношения. Тук историята и настоящата ситуация се разглеждат от гледна точка на мира.

Глобални екологични проблеми. Поради тяхното удобство и ниска цена, пластмасовите продукти са дълбоко вградени в нашето ежедневие. Въз основа на примера с рециклирането на отпадъци, учениците подхождат към глобалните екологични проблеми и мислят за устойчиво общество.

Ресурси и енергийни въпроси. Учениците разбират за текущото състояние на потреблението на енергия в Япония и останалия свят и мислят за бъдещата енергийна политика на Япония.

Проблемът с бедността в справедливо общество. Учениците разбират, че липсата на образование ускорява бедността.

Нова война за постигане на мир. Войните все още продължават в 21 век. Нахлуването на Русия в Украйна постави в светлината на прожекторите война, която нарушава Хартата на ООН за международното право. Обикновените граждани винаги са жертви на безпилотни оръжия като оръжия с изкуствен интелект и дроне. Учениците разлишляват над това защо възникват конфликти и как да ги разрешаваме.

Създаване на мир чрез ядрено възпиране и Договора за забрана на ядрените оръжия. Въз основа на факта, че атомната бомба беше хвърлена над Япония, реалността на жертвите от атомната бомба в Япония и останалия свят, разработването на ядрени оръжия от държавите с ядрено оръжие и ядрените опити трябва да бъдат обсъдени в международната общност.

Използвани източници

Junior high school social studies that can be used in tomorrow's class [citizens] 2nd edition, Association of History Educators (Rekkyokyo)(Eds.), 2022. Otsuki Shoten:

<https://www.hanmoto.com/bd/isbn/9784272408696>

*Превод от Японски: Д-р Мария В. Илиева, 2023
Асистент Професор по Международен Бизнес
Университетът в Лийдс, Англия
Граждани за България*

Приложение – корица на учебника

明日の授業に使える 中学校社会科

公民
【第2版】
歴史教育者協議会 編

未来の主権者として考え、対話する授業をつくる
教材とヒントが満載!

全国の社会科教師の実践から生まれた好評シリーズ
専用ウェブサイト
デジタル資料集
豊富なカラー写真・資料を
ダウンロードして使える!

購読者
限定

2021年度全面実施の
**新学習指導要領
対応**

大月書店